

AKTUELNO: 4. februar – Svetski dan borbe protiv raka 2020.

04.02.2020

Svetska zdravstvena organizacija sa Međunarodnim udruženjem za borbu protiv raka svakog 4. februara obeležava Svetski dan borbe protiv raka. Međunarodno udruženje za borbu protiv raka počelo je 2019. godine trogodišnju kampanju pod sloganom „Ja sam, ja hoću što kojom se podseća da pojedinac i zajednica mogu da doprinesu smanjenju globalnog opterećenja malignim bolestima. Prema poslednjim procenama Svetske zdravstvene organizacije i Međunarodne agencije za istraživanje raka, obolenje od malignih bolesti u svetu je poraslo na 18,1 miliona ljudi i registrovano je 9,6 miliona smrtnih slučajeva od svih lokalizacija malignih tumora u 2018. godini. Tokom životova, jedan od pet muškaraca i jedna od četvrtina žena umre od raka, a jedan od osam muškaraca i jedna od jedanaest žena umre od nekog oblika maligne bolesti. Povećano opterećenje rakom je posledica nekoliko faktora, od kojih su najznačajniji, ukupan porast stanovništva i proizvodnje očekivano trajanje životova, ali i promena učestalosti određenih faktora rizika raka povezanih sa socijalnim i ekonomskim razvojem. Primer su zemlje ubrzanog ekonomskog razvoja gde su u prošlosti najučestaliji bili maligni tumori koji su posledica infekcije.Â

Sada se u ovim zemljama

„težaju“ oni tipovi malignih bolesti koji se dovode u vezu sa stilom života i koji su učestaliji u industrijskim razvijenim zemljama. Uprkos toj inovaciji i dalje hronične infekcije učestvuju u nastanku malignih tumora sa 15-20%, odnosno 16%. Procenat je manji od 5% u razvijenim zemljama i prelazi 50% u subsaharskoj Africi (npr. infekcija HPV-om i visoka stopa obolenja od raka grlišta materice). Preventivni programi u razvijenim zemljama doveli do znatanog smanjenja stopa obolenja od nekih lokalizacija raka, kao što su rak pluća (primer, kod muškaraca u Sjevernoj Evropi i Sjevernoj Americi) i rak grlišta materice, ali novi podaci pokazuju da se i dalje većina zemalja još suočava sa povećanjem apsolutnog broja slučajeva malignih bolesti koji se kasno dijagnostikuju i zahtevaju dugotrajno lečenje i negu.Â

Â

Vodeće lokalizacije raka u svetu

Rak pluća, rak dojke i rak debelog creva su vodeće lokalizacije raka u obolenju i u umiranju. Ove tri vrste raka čine zajedno jednu trećinu novoobolelih i umrlih osoba od raka u svetu.

Â

Opterećenje rakom u Srbiji

U Srbiji je tokom 2016. godine od svih malignih tumora obolelo 40.241 osoba (21.126 muškaraca i 19.115 žena). Iste godine od raka je umrlo 21.526 osoba oba pola, 12.253 muškaraca i 9.273 žene. Vodeći uzroci obolenja i umiranja od raka u našoj zemlji gotovo su identični vodećim uzrocima obolenja i smrtnosti od malignih tumora u većini zemalja u razvoju. Muškarci u našoj sredini najviše su obolevali od raka pluća, kolona i rektuma i prostate. Kod žena maligni proces je najčešće bio lokalizovan na dojci, kolonu i rektumu, plućima i grlištu materice.

Maligni tumori pluća i bronha su vodeće lokalizacija i u obolenju i u umiranju među muškarima, odnosno drugi su po učestalosti uzrok obolenja i umiranja među ženama sa

dijagnozom raka. Tokom

2016. godine u Srbiji od raka bronha i pluÄža obolelo je 6.546 osoba (4.519 muÄžkaraca i 2.027 Äžena) i umrlo je 5.335 osoba oba pola (3.848 muÄžkaraca i 1.507 Äžena).

Â

Rak dojke najÄ•eÄži je maligni tumor u obolenju i umiranju kod Äžena. U Srbiji je 2016. godine od malignih tumora dojke obolelo je 4.395 i umrlo 1.713 Äžena.

Maligni tumori debelog creva i rektuma u naÄžoj zemlji druga su po uÄ•estalosti lokalizacija raka u obolenju i umiranju kod muÄžkaraca, odnosno treÄži po uÄ•estalosti u obolenju i u umiranju od malignih tumora kod Äžena. Od malignih tumora debelog creva i rektuma obolele su 4.373 osobe (2.733 muÄžkarca i 1.640 Äžena) i umrlo je 2.587 osoba oba pola (1.600 muÄžkaraca i 987 Äžena).

Â

Rak grliÄža materice je tokom 2016. godine bio Ä•etvrti po uÄ•estalosti maligni tumor u obolenju i Äžesti po uÄ•estalosti u umiranju meÄ’u naÄžim Äženama. Dijagnoza raka grliÄža materice je postavljena iste godine kod 1.239 Äžena, dok je 453 Äžene umrlo od ove vrste malignog tumora.

Â

TreÄži po uÄ•estalosti maligni proces meÄ’u naÄžim muÄžkarcima lokalizovan je na prostati. Tokom 2016. godine od raka prostate novoobolelo je 2.214 muÄžkaraca i umro je 981 muÄžkarac.

Â

Srbija se prema procenama MeÄ‘unarodne agencije za istraÄživanje raka svrstava meÄ’u 40 zemalja Evrope u grupu zemalja sa srednjim rizikom obolenja (nalazi se na 12. mestu) i visokim rizikom umiranja od malignih bolesti u Evropi (na drugom mestu odmah posle MaÄ’arske). Procenjene stope obolenja od svih malignih tumora su niÄže kod muÄžkaraca nego kod Äžena.

Institut za javno zdravlje Srbije â€žDr Milan JovanoviÄ‡ Batutâ€œ sa mreÄžom instituta i zavoda za javno zdravlje planira promotivno edukativne aktivnosti usmerene ka informisanju stanovniÄžtva o prepoznavanju ranih simptoma i znaka malignih bolesti i njihovom osnaÄživanju da preuzmu odgovornost za sopstveno zdravlje i da se na vreme jave lekaru radi kontrole zdravlja, rane dijagnostike i pravovremenog leÄ•enja. TakoÄ’e je veoma vaÄžno boriti se protivi mitova, dezinformacija i zabluda u vezi sa malignim bolestima, jer odlaganje i/ili izbegavanje ranog otkrivanja, adekvatnog leÄ•enja i nege, dovodi do loÄžijeg ishoda po zdravlje. Neophodno je osnaÄžiti Ä•itavu zajednicu, kako bi se kreiralo javno mnjenje protiv diskriminacije ljudi obolelih od malignih bolesti, kako na radnom mestu, tako i u zdravstvenom sistemu, kao i u Ä•itavom druÄžtvu.

Â

Centar za promociju zdravlja ZZJZ Vranje

